Reto putnu sugu novērojumi Latvijā 2024. gadā

MĀRIS JAUNZEMIS,
maris.jaunzemis@lu.lv

Šajā apskatā iekļautas tās putnu sugas, kurām Latvijā reģistrēti mazāk par 25 novērojumiem (novērojumu skaits pēc www.putni.lv uzskaitījuma). Apskatā lietota Starptautiskā Ornitoloģiskā kongresa sistemātika (Gill *et al.* 2024)[1], un tas izveidots, apkopojot informāciju no interneta vietnēm www.putni.lv (uztur Agris Celmiņš), www.dabasdati.lv (uztur Latvijas Dabas fonds un Latvijas Ornitoloģijas biedrība), www.facebook.com/birdinglatvia (uztur Edgars Smislovs) un www.trektellen.org platformas (*Gerard Troost*).

2024. gadā Latvijā konstatēta viena jauna putnu suga (cetija *Cettia cetti*) un viena jauna pasuga (Sibīrijas čakstīte *Saxicola maurus*[2] pasuga Kaspijas čakstīte *S. m. hemprichii*[3]), kā arī 12 sugas novērotas tikai 2.–10. reizi; no tām kā retākās atzīmējamas rietumu lakstīgala *Luscinia megarhynchos* un lielā čipste *Anthus richardi* (abām sugām 2. novērojums). Vēl apskatā minēti četri reto sugu novērojumi, kas veikti pirms 2024. gada, par kuriem iepriekš nebija zināms (Hjūma ķauķītis *Phylloscopus humei* 2020. gadā Jūrmalā un baltkakla mušķērājs *Ficedula albicollis* pie Engures ezera 2023. gadā); nebija noslēgušās diskusijas par novērotās sugas noteikšanu (nakts gārnis *Nycticorax nycticorax* 2019. gadā Jūrmalciemā); vai arī novērojums izdalīts kā atsevišķs novērojums no garas novērojumu virknes (ūdeņu čipste *Anthus spinoletta* 2019. gadā Ezerkrastā Liepājā).

Saīsinājumi:

T – tēviņš
M – mātīte
ad. – pieaudzis (ligzdojošs) putns izteiktā apspalvojumā, kurš atkārtojas gadu no gada
imm. – putns pēc pirmās spalvu maiņas līdz *ad.* spalvu tērpa iegūšanai
1g – jaunais putns pirmajā kalendārajā gadā
2g – putns otrajā kalendārajā gadā
Z – ziemeļi
A – austrumi
D – dienvidi
R – rietumi

Baltacis *Aythya nyroca*

27.04. 1 T Bažciema karjerā, Jūrmalā (Edgars Smislovs, Vladimirs Smislovs); fotografēts. 16. novērojums Latvijā.

Foto: Edgars Smislovs

Baltacis *Aythya nyroca* (tēviņš) Bažciema karjerā 27.04.2024.

Krāšņā pūkpīle *Somateria spectabilis*

22.03. 1 T jūrā ap 3,5 km no krasta pie Mērsraga, Talsu novadā, kopā ar tumšajām pīlēm *Melanitta fusca* (Edgars Smislovs, Vladimirs Smislovs, Aleksejs Kuročkins); fotografēta. 6. novērojums Latvijā, bet nevar izslēgt, ka atgriezies 2022. gadā novērotais putns (Jaunzemis 2023).

Stejnegera pīle *Melanitta stejnegeri*

15.10. 1 T Kolkā, Talsu novadā, plkst. 9.21 jūrā ap 600 m no krasta nelielā jauktā pīļu barā A pusē no Kolkasraga (Edgars Smislovs, Vladimirs Smislovs); fotografēta. 7. novērojums Latvijā.
15.10.–27.10. 1 T pie Kolkas, Talsu novadā, plkst. 16.28 jūrā ap 700 m no krasta D pusē no ciema (Edgars Smislovs). Cits putns nekā no rīta novērotais – ar mazāku knābja pauguru; fotografēts. 8. novērojums Latvijā.

Morinella tārtiņš *Eudromias morinellus*

25.08. 1 *ad.* Užavas laukos, Ventspils novadā (Atis Ļahs, Edgars Smislovs,

[1] Pēc autora vēlēšanās, šajā rakstā izņēmuma kārtā izmantota Starptautiskā Ornitoloģiskā kongresa putnu sistemātika (Gill *et al.* 2024), kas nedaudz atšķiras no sistemātikas, kuru izmanto *BirdLife* (HBW and BirdLife International 2024. Handbook of the Birds of the World and BirdLife International digital checklist of the birds of the world. Version 9. Available at: http://datazone.birdlife.org/userfiles/file/Species/Taxonomy/HBW-BirdLife_Checklist_v9_Oct24.zip) un LOB (Bušs A. 2022. Latvijas putnu nosaukumi. *Putni dabā* 90: 50–54.). Gandrīz visām šajā rakstā minētajām sugām taksonomija abās sistēmās sakrīt, izņemot vienu sugu un tās pasugu, kurām tas arī norādīts zemsvītras piezīmēs.

[2] Pēc *BirdLife* un LOB lietotās sistemātikas – nevis patstāvīga suga, bet tumšās čakstītes pasuga – Sibīrijas tumšā čakstīte *Saxicola torquatus maurus*.

[3] Pēc *BirdLife* un LOB lietotās sistemātikas – nevis Sibīrijas čakstītes, bet tumšās čakstītes pasuga – Kaspijas čakstīte *Saxicola torquatus hemprichii*, bet jebkurā gadījumā – jauna pasuga Latvijā.

Foto: Ivo Dinsbergs

Karaliskais ērglis *Aquila heliaca* (jaunais putns, 2g) Krievragciemā 25.05.2024.

Evita Maļiņina); fotografēts. 22. novērojums Latvijā.

Platknābja pūslītis *Phalaropus fulicarius*
10.11.–11.11. 1 jaunais putns (1g) Rīgas jūras līča piekrastē Lielupē, Jūrmalā (Iveta Belova, Edgars Smislovs u. c.); fotografēts. 20. novērojums Latvijā.

Polārā gārgale *Gavia immer*
20.04. 1 *ad*. lidojumā uz ZZA jūrā, Liepājas Z daļā ap 300 m no krasta (Valters Videnieks); 6. novērojums Latvijā.

Nakts gārnis *Nycticorax nycticorax*
27.04.2019. dzirdēta pārlidojoša putna balss Jūrmalciemā, Dienvidkurzemes (novērojuma laikā – Nīcas) novadā (Ritvars Rekmanis, Pēteris Daknis, Jānis Ukass, Zane Zvirbule). 4. novērojums Latvijā.
01.06. 1 Papē, Dienvidkurzemes novadā. Dzirdēta virs putnu stacijas pārlidojoša putna balss (*Jannis Leistikow*, *Melanie Schramma*); ierakstīta balss. 5. novērojums Latvijā.

Zīda gārnis *Egretta garzetta*
27.05. 1 migrācijā Kolkasragā, Talsu novadā (*Andy Hanby, Graham Stephenson*). 14. novērojums Latvijā.

Karaliskais ērglis *Aquila heliaca*
17.05. 1 *imm.* Kolkā, Talsu novadā (Edgars Smislovs, Vladimirs Smislovs); fotografēts. 6. novērojums Latvijā.

25.05. (ap plkst. 12.00) 1 jaunais putns (2g) Kolkā, Talsu novadā (Ivars Brediks, *Teet Sirotkin*). Vēlāk tajā pašā dienā (ap plkst. 16.00) tas pats putns redzēts Krievragciemā pie Engures ezera, Talsu novadā (ap 60 km DDA no Kolkas; Ivo Dinsbergs, Mārtiņš Briedis, Māris Jaunzemis, Viesturs Vīgants); fotografēts. 7. novērojums Latvijā.

Cetija *Cettia cetti*
01.06. 1 *ad.* noķerta gredzenošanai Papē, Dienvidkurzemes novadā (*Jannis Leistikow, Melanie Schramma, Annika Peter, Jule Koch*). Jauna suga Latvijā.

Hjūma ķauķītis *Phylloscopus humei*
27.10.2020. 1 noķerts gredzenošanai Pumpuros, Jūrmalā (Edgars Lediņš). 3. novērojums Latvijā.
07.10. 1 noķerts gredzenošanai Ainažos, Limbažu novadā (Aigars Kalvāns). 6. novērojums Latvijā.
10.11. dzirdēta un ierakstīta balss Jūrmalciemā, Dienvidkurzemes novadā (Edgars Smislovs). 7. novērojums Latvijā.

Foto: Jannis Leistikow

Cetija *Cettia cetti* Papē 01.06.2024. – jauna suga Latvijā.

Foto: Edgars Lediņš

Hjūma ķauķītis *Phylloscopus humei* Pumpuros 27.10.2020.

Foto: Jannis Leistikow

Palieņu ķauķis *Acrocephalus agricola* Papē 02.06.2024.

Foto: Andris Zariņš

Baltkakla mušķērājs *Ficedula albicollis* (tēviņš) Engures ezera austrumu krastā 21.05.2024.

Tumšais ķauķītis
Phylloscopus fuscatus
26.10. 1 novērots Jūrmalciemā, Dienvidkurzemes novadā (Ivars Brediks, Pēteris Daknis). 11. novērojums Latvijā.

Palieņu ķauķis
Acrocephalus agricola
02.06. 1 *ad.* noķerts gredzenošanai Papē, Dienvidkurzemes novadā (*Jannis Leistikow, Melanie Schramma, Annika Peter, Jule Koch*). 10. novērojums Latvijā.

Rietumu lakstīgala
Luscinia megarhynchos
19.05. dzirdēta dziedam Rucavā, Dienvidkurzemes novadā (*Ulrich Pittius*); ierakstīta balss. 2. novērojums Latvijā.

Baltkakla mušķērājs
Ficedula albicollis
2023. (datums precizējams) dziedošs T Engures ezera A krastā starp ornitologu bāzi un putnu torni, Tukuma novadā (*Niklas Holmström*). Novērojums ziņots 2024. gadā, kad 14.05.2024.–02.06.2024. novērots atgriezies T, kurš dzied turpat, kur 2023. gadā (Uģis Piterāns u. c.). 16.05. (Ilona Gaile) un 21.05. (Andris Zariņš) T novērots, kopā ar M apmeklējot dobumu, savukārt 02.06. – nesot ligzdas materiālu dobumā (Elīna Gulbe). M sugas piederība pretrunīga (iespējams, melnais mušķērājs *Ficedula hypoleuca*). 20. novērojums Latvijā.
21.05. 1 2g T noķerts gredzenošanai Lauteros, Limbažu novadā (Guntis Graubics). 21. novērojums Latvijā.
25.05. ierakstīti saucieni Kolkā (*Teet Sirotkin*; Sirotkin 2024). 22. novērojums Latvijā.

Sibīrijas čakstīte
***Saxicola maurus*[4]**
12.09.–29.09. 1 T, pasuga *hemprichii* (**Kaspijas čakstīte**[5]), Garciema laukos, Ādažu novadā (Edgars Smislovs u. c.); fotografēta. 3. sugas novērojums un **jauna pasuga** Latvijā.

Tuksneša čakstīte
Oenanthe deserti
24.09. 1 T Ēdoles pagastā, Kuldīgas novadā (*Ervin Komar*); fotografēta. 7. novērojums Latvijā.

Lielā čipste *Anthus richardi*
20.09. automātisks balss ieraksts – ierakstīti saucieni Užavas laukos, Ventspils novadā (Pēteris Daknis) (Daknis 2025). 2. novērojums Latvijā.

Ūdeņu čipste
Anthus spinoletta
21.12.2019. 1 Ezerkrasta pļavā pie laipas, Liepājā (Kārlis Bernāns, Roberts Bluķis, Jānis Bernāns); fotografēta. Otrs putns Liepājā šajā ziemā. 11. novērojums Latvijā. 11.11.2023. novērojums Vītiņu pļavās, uzskatāms par 12. (nevis 11. (Jaunzemis 2024)) novērojumu Latvijā.

[4] Sk. 2. vēri.

[5] Sk. 3. vēri

Foto: Ervin Komar

Tuksneša čakstīte *Oenanthe deserti* Ēdoles pagastā 24.09.2024.

Foto: Edgars Smislovs

Kaspijas čakstīte *Saxicola maurus hemprichii*[3] Garciema laukos 12.09.2024. – jauna pasuga Latvijā.

Foto: Atis Ļahs

Ūdeņu čipste *Anthus spinoletta* Vītiņu pļavās 25.10.2024.

Liepājas ezera A krastā pie Vītiņu pļavām, Dienvidkurzemes novadā 22.10. 1 (Edgars Smislovs), 25.10. 4 (Edgars Smislovs, Atis Ļahs), 08.11. 1 (Edgars Smislovs); fotografētas, ierakstītas balsis. 13. novērojums Latvijā.
30.11.–15.12. 1 uz Golodova dambja Liepājas ezerā (Edgars Smislovs, Atis Ļahs, Edgars Trops, Iveta Pērkone); fotografēta. 14. novērojums Latvijā.

Mazā stērste *Emberiza pusilla*
26.10. 2 jaunie putni (1g) noķerti gredzenošanai Jūrmalciemā, Dienvidkurzemes novadā (Ivars Brediks, Pēteris Daknis). 9. un 10. novērojums Latvijā.

Meža stērste *Emberiza rustica*
01.10. 1 1g M noķerta gredzenošanai Birzgalē, Ogres novadā (Dmitrijs Boiko). 20. novērojums Latvijā.

Literatūra

Daknis P. 2025. XC959596. www.xeno-canto.org/959596.

Gill F., Donsker D., Rasmussen P. (eds.) 2024. IOC World Bird List (v14.2). doi: 10.14344/IOC.ML.14.1.

Jaunzemis M. 2023. Reto putnu sugu novērojumi Latvijā 2022. gadā. *Putni dabā* 91: 10–13.

Jaunzemis M. 2024. Reto putnu sugu novērojumi Latvijā 2023. gadā. *Putni dabā* 93: 53–55.

Sirotkin T. 2024. XC909491. www.xeno-canto.org/909491.

Summary

Observations of rare bird species in Latvia in 2024 /Māris Jaunzemis/

The article deals with rare bird observations in Latvia with less than 25 records before 2024 as well as few other rare bird records not mentioned in previous reviews. In 2024 a Cetti's Warbler *Cettia cetti* as a new bird species was trapped for ringing and a Caspian Stonechat *Saxicola maurus hemprichii* as a new bird subspecies in Latvia was observed. Twelve other species were observed for the second to tenth time.